

Eftirlit með merkingum hættulegra efna

*– Eftirlit með markaðssetningu á
efnavörum í málningar- og
byggingarvöruverslunum 2015*

1. Formáli

Markmið efnalaga nr. 61/2013 er að tryggja að meðferð á efnum og efnablöndum valdi hvorki tjóni á heilsu manna né umhverfi, tryggja frjálst flæði á vörum á innri markaði ESB og koma í veg fyrir ólöglega markaðssetningu efnavara.

Nýleg reglugerð nr. 415/2014 um flokkun, merkingu og umbúðir og efnablandna, svonefnd CLP reglugerð, tók fullt gildi hér á landi þann 1. júní 2015. Hún innleiðir CLP reglugerð Evrópusambandsins nr. 1272/2008. Efni og efnablöndur sem eru settar á markað og hafa eiginleika sem gera þau hættuleg eiga hér eftir að vera flokkuð og merkt samkvæmt þessari reglugerð.

Hættuleg efni eru föst efni, vökvar eða lofttegundir sem geta valdið skaða á fólki, öðrum lífverum eða umhverfinu. Þau koma víða við, ekki bara í iðnaði heldur einnig í daglegu lífi. Hversdagsleg verkefni eins og að setja í þvottavél, bera á pallinn og þrifa bakaraofninn krefjast þess oft en ekki að notuð séu hættuleg efni. Þá er afar mikilvægt að möguleg hættu sem af þeim getur stafað fari ekki á milli mála. Þess vegna þurfa hættumerki að vera vel sýnileg og varúðartexti á íslensku.

Í málningar- og byggingavörverslunum er oft á tíðum seldur mikill fjöldi af hættulegum efnum á borð við lakk, stíflueyða, terpentínu og ýmis hreinsiefni. Mikilvægt er að tryggja það að þau efni sem eru í sölu séu rétt merkt svo notendur fái skýrar upplýsingar til að vernda sjálfa sig og umverfi sitt sem best. Umhverfisstofnun fór í víðtækt markaðseftirlit í málningar- og byggingavörverslunum á vormánuðum 2015, þar sem markmiðið var að kanna stöðuna á merkingum hættulegra efna.

2. Tilgangur og markmið

Samkvæmt efnalögum nr. 61/2013 er Umhverfisstofnun falið að hafa eftirlit með markaðssetningu hættulegra efna og efnablandna. Þau eiga að hafa uppfærðar íslenskar merkingar samkvæmt CLP reglugerð nr. 415/2014 um flokkun, merkingu og umbúðir efna og efnablandna. Þá skulu öryggisblöð vera aðgengileg fyrir þá sem nota vörurnar í atvinnuskyni. Efni og efnablöndur sem eru settar á markað og hafa eiginleika sem gera þau hættuleg eiga nú að vera flokkuð og merkt samkvæmt þessari reglugerð, en með henni eru m.a. tekin í notkun ný hættumerki sem leysa af hólmi eldri varnaðarmerki.

CLP reglugerðin tók fullt gildi hér á landi þann 1. júní 2015 og hér eftir skulu bæði hrein efni og efnablöndur vera merkt samkvæmt henni. Undanþága frá CLP merkingum er einungis gerð fyrir efnablöndur sem komnar voru á markað fyrir 1. júní 2015, en þær mega vera í sölu fram til 1. júní 2017.

Markmið þessa eftirlitsverkefnis var að kanna hversu vel væri farið eftir ákvæðum efnalaga og reglugerðar um flokkun og merkingu þegar kemur að markaðssetningu hættulegra efna og efnablandna í málningar- og byggingavöruverslunum. Í úrtaki voru m.a. lakk- og málningarvörur, stíflueyðar og ýmis konar hreinsiefni. Megináhersla var lögð á að merkingar væru uppfærðar og í samræmi við gildandi CLP reglugerð. Í verkefninu fólst einnig fræðsla um merkingar og skyldur fyrirtækja, þar sem birgjar sem voru með frávík fengu upplýsingar og ráðleggingar um leiðir til úrbóta frá Umhverfisstofnun.

3. Framkvæmd

Útbúinn var listi yfir málningar- og byggingavöruverslanir sem hafa mikla markaðshlutdeild á Íslandi og fóru starfsmenn Umhverfisstofnunar í eftirlitsferðir til þeirra á vormánuðum 2015. Við komu á staðinn var eftirlitsþega afhent bréf þar sem markmið eftirlitsins komu fram og útskýrt var hvernig eftirlitinu yrði háttað. Fulltrúi fyrirtækis var viðstaddur og staðfesti með undirritun sinni að eftirlitið hefði farið fram. Við eftirlit voru merkingar hættulegra efna og efnablandna kannaðar.

Ljósmyndir voru teknar af merkingum vara í úrtaki og frávik eða athugasemdir voru síðan tekin saman í eftirlitsskýrslu sem var send eftirlitsþega, ásamt bréfi þar sem niðurstöður eftirlitsins komu fram. Þar var einnig greint frá því hvaða reglugerðir gilda um merkingar efnavara og að samkvæmt efnalögum sé Umhverfisstofnun heimilt að beita tilteknum þvingunarúrræðum til að knýja á um úrbætur vegna fráviks.

Eftirlitsþegar voru eftirfarandi:

- Bauhaus
- Byko
- Einar Ágústsson og Co
- Flügger
- Húsasmiðjan
- K. Richter
- Málningarverslun Íslands
- Múrbúðin
- Sérefni
- Slippfélagið
- Verkfæralagerinn
- Würth á Íslandi

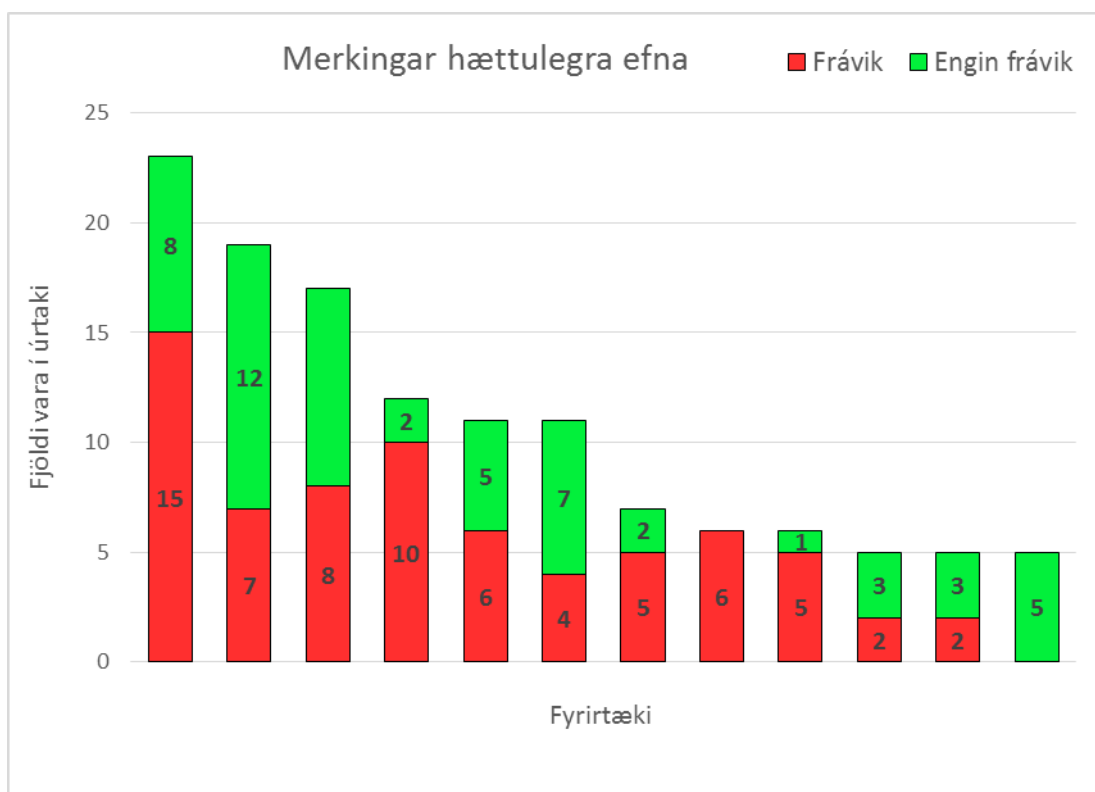
4. Helstu niðurstöður

Í heildina voru skoðaðar 127 vörur í 12 fyrirtækjum og var fjöldi vara í hverju fyrirtæki á bilinu 5 upp í 23. Eitt fyrirtæki var frávíkalaust en hin 11 voru með skráð frávik í merkingum.

Í eftirlitinu kom í ljós að merkingum var ábótavant í 70 tilvikum. Langoftast voru gerðar athugasemdir vegna þess að merkingar höfðu ekki verið uppfærðar samkvæmt nýjustu reglum eða varnaðarsetningar og/eða texti við hættumerki voru ekki á íslensku. Í nokkrum tilvikum vantaði hluta af varúðarupplýsingum eða að það var ekki samræmi á milli merkinga frá framleiðanda og íslenskra merkinga. Samantekt á frávikum má sjá í töflum og grafi hér að neðan:

Páttur	Fjöldi	Hlutfall
Fyrirtæki í úrtaki	12	
Fyrirtæki án frávika	1	8,3%
Fyrirtæki með skráð frávik	11	91,7%

Páttur	Fjöldi	Hlutfall
Vörur í úrtaki	127	
Vörur án frávika	57	44,9%
Vörur með skráð frávik	70	55,1%

Eftirlitsskýrslur ásamt bréfi með niðurstöðum eftirlits voru sendar fyrirtækjunum og því fyrirtæki þar sem ekki komu fram frávik var jafnframt tilkynnt um málslok. Þegar um var að ræða frávik frá merkingum var eftirlitsþega veittur frestur til að gera athugasemdir við eftirlitið, en bregðast að öðrum kosti við og lagfæra merkingar. Þegar sýnt hafði verið fram á viðeigandi úrbætur við frávikum var fyrirtækjum sent bréf um málslok og að niðurstaða Umhverfisstofnunar væri sú að viðkomandi fyrirtæki hefði uppfyllt þær kröfur sem gerðar voru og að stofnunin gerði ekki frekari athugasemdir að þessu sinni.

Öll fyrirtækin brugðust við tilmælum Umhverfisstofnunar. Eitt fyrirtæki var sem fyrr segir frávikalaust, níu hafa lokið við að lagfæra merkingar og tvö vinna enn að úrbótum í samvinnu við Umhverfisstofnun.